

Wacław Wierzbieniec

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna
im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu

Znaczenie Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu w rozwoju szkolnictwa wyższego na Podkarpaciu

Streszczenie

W pracy przedstawiono historię rozwoju szkolnictwa wyższego na Podkarpaciu w nawiązaniu do rozwoju tego szkolnictwa w całym Euroregionie Bug. Zasadniczą część rozwoju dotyczy Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu, która funkcjonuje od 15 lat. Opisano organizację i funkcjonowanie pięciu instytutów: Ekonomii i Zarządzania, Humanistycznego, Ochrony Zdrowia i Inżynierii Technicznej oraz Stosunków Międzynarodowych. Przedstawiono także oddziaływanie tworzenia uczelni w środowisku lokalnym oraz ogólne wnioski, w których podkreślono rolę uczelni w rozwoju Euroregionu.

Słowa kluczowe: szkolnictwo wyższe, PWSTE w Jarosławiu, Euroregion Karpaty

Wstęp

Województwo podkarpackie, podobnie jak Okręg Preszowski na Słowacji, czy Obwód Lwowski na Ukrainie, a także odpowiednie obwody w Rumunii i na Węgrzech, wchodzi obecnie również w skład Euroregionu Karpackiego. W odniesieniu do kwestii szkolnictwa wyższego i jego rozwoju w Euroregionie Karpackim można stwierdzić, że jest to szkolnictwo stosunkowo młode, nie mające tak bogatej historii, jak istniejące już od wielu wieków uniwersytety europejskie, z najstarszymi i najslawniejszymi w Krakowie, Pradze, czy Paryżu i Bolonii. Na obszarze Europy Środkowo-Wschodniej, jedynie na terenie obwodu lwowskiego, tylko w odniesieniu do samego Lwowa, dostrzec można znacznie głębsze tradycje akademickiego szkolnictwa wyższego w porównaniu z pozostałym terenem Euroregionu Karpackiego. We Lwowie już od kilku wieków prężnie funkcjonuje bowiem Uniwersytet Lwowski. Bogatą historię ma również Politechnika Lwowska.

Szkolnictwo wyższe na Podkarpaciu

Odnosząc się jednak do obecnego rozwoju szkolnictwa wyższego w polskiej części Euroregionu Karpackiego, w województwie podkarpackim można postawić tezę, że charakter tego szkolnictwa, a przede wszystkim dynamika jego rozwoju w dużym stopniu jest podobna do charakteru i dynamiki rozwoju szkolnictwa

wyższego w słowackiej części Euroregionu Karpackiego, w Obwodzie Preszowskim. Podobieństwo między Obwodem Preszowskim a Województwem Podkarpackim dostrzec można przede wszystkim w odniesieniu do dwóch elementów, a mianowicie utworzenia uniwersytetów mniej więcej w tym samym okresie oraz rozwoju niepublicznego, prywatnego szkolnictwa wyższego. Uniwersytet w Preszowie powstał przed 15 laty, natomiast Uniwersytet w Rzeszowie utworzono w 2001 roku, a więc przed 12 laty. Z kolei bardzo dynamiczny rozwój niepublicznego, prywatnego szkolnictwa wyższego w województwie podkarpackim i okręgu preszowskim rozpoczął się w drugiej połowie lat 90-tych XX wieku i trwa do chwili obecnej, choć obecnie nie obserwuje się tutaj tendencji wzrostowych.

Na terenie obecnego województwa podkarpackiego pierwsze szkoły wyższe zaczęły powstawać jeszcze w czasie trwania rządów komunistycznych. Zarówno w ówczesnej PRL, jak i w Czechosłowacji były to wyłącznie szkoły państwowe. Władze komunistyczne nie godziły się na to aby tworzyć nowe szkoły wyższe prywatne, niepubliczne. Władze komunistyczne chciały bowiem w obu krajach mieć wyłączny wpływ na kształcenie i wychowanie młodzieży. Na terenie obecnego województwa podkarpackiego pewien wyjątek w tym względzie stanowiło jedynie Seminarium Duchowne w Przemyśle, które nie było zależne od państwa i cieszyło się stosunkowo dużą samodzielnością. Kształcono w nim księży katolickich na potrzeby ówczesnej diecezji przemyskiej. Seminarium to funkcjonuje do chwili obecnej.

Zatem poziom edukacji związany był niemal zawsze z centrami urbanizacyjnymi. Wynikało to z roli jaką odgrywały i nadal odgrywają te miasta jako regionalne centra administracji państwowej i samorządowej, sądownictwa oraz życia gospodarczego. Do dnia dzisiejszego w porównaniu z innymi miastami województwa jest w nich zlokalizowanych najwięcej uczelni wyższych. Powstające w Rzeszowie, w okresie rządów komunistycznych, państwowe uczelnie wyższe miały początkowo charakter wydziałów zamiejscowych, filii uczelni wyższych funkcjonujących w innych miastach Polski, które stanowiły ośrodki akademickie, takich jak Kraków i Lublin. Pierwszą uczelnią wyższą, która powstała w okresie rządów komunistycznych na terenie obecnego województwa podkarpackiego była Politechnika Rzeszowska. Jej historia sięga lat 50-tych XX wieku. Można więc stwierdzić, że Rzeszów - stolica obecnego województwa podkarpackiego, stał się tym samym miastem, którego za przyczyną Politechniki Rzeszowskiej tradycje akademickie liczą już 60 lat. W 1951 r. Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki przekazało zlecenie oraz pełnomocnictwo do utworzenia Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej. Wieczorowa Szkoła Inżynierska miała 1 Wydział Mechaniczny przystosowany do potrzeb WSK. Nauka trwała 3 lata, ma pierwszych 54 słuchaczy było rekrutowanych głównie spośród pracowników WSK w Rzeszowie i Mielcu.

Uwieńczeniem wieloletniej współpracy WSI z WSK było utworzenie w 1972 r. Oddziału Lotniczego. W rezultacie tak dynamicznego rozwoju tejże Uczelni rozporządzeniem Rady Ministrów z 1974 r. została powołana Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza. Od 1977 r. - już na Politechnice Rzeszowskiej (PRz) - kształcono magistrów inżynierów lotnictwa w specjalności pilotażowej. W 1977 r. Wydział Mechaniczny, jako pierwszy uzyskał uprawnienia do nadawania stopnia

naukowego doktora nauk technicznych. Obecnie na PRz zatrudnionych jest ponad 1.300 osób, w tym 550 nauczycieli akademickich. Na 9 kierunkach studiów kształci się ok. 15.000 studentów. Uczelnia jest jedyną w Polsce, gdzie kształcą się piloci lotnictwa cywilnego (specjalizację pilotażową ukończyło ponad 300 osób).

Ponadto w Rzeszowie w 1963 r. powstała także Wyższa Szkoła Pedagogiczna (WSP). Jej powstanie wiązało się z ogólnopolskimi tendencjami przejawiającymi się tworzeniem placówek szkolnictwa wyższego w większych ośrodkach miejskich oraz wynikało z potrzeb rozwijającego się miasta i regionu. W 1963 r. utworzono Studium Wydziałów Filologiczno-Historycznego i Matematyczno-Fizycznego, stanowiące wydzieloną część krakowskiej WSP. Władze wojewódzkie przez cały czas czyniły starania o rozwój placówki i jej usamodzielnienie. Zostały one uwieńczone sukcesem. Rozporządzeniem Rady Ministrów z 1965 r. przekształcono Studium Terenowe w WSP w Rzeszowie. W jej ramach utworzono 2 Wydziały: Filologiczny oraz Matematyczno -Fizyczny i Wychowania Technicznego. W roku akademickim 1986/87 w miejsce Wydziału Humanistycznego powołano: Filologiczny i Społeczno – Pedagogiczny. W 1993 r. Wydziały Filologiczny i Społeczno-Pedagogiczny (na kierunku historia) uzyskały uprawnienia do nadawania stopni doktorskich. W 2000/2001 zatrudnionych było na Uczelni 720 nauczycieli akademickich, w tym 159 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 196 doktorów. Pięć specjalności posiadało uprawnienia w zakresie nadawania stopnia doktora (fizyka, historia, literaturoznawstwo, językoznawstwo i socjologia).

Wspomnieć trzeba również, iż w Rzeszowie w 1969 r. decyzją władz Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej z Lublina również utworzył swoją filię akademicką, zaś w 1973 r. powołano kolejną, tym razem z inicjatywy Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie. W 1993 r. zainaugurowało działalność w Rzeszowie Wyższe Seminarium Duchowne.

Kolejnym etapem rozwoju ośrodka akademickiego w Rzeszowie był dopiero 1996 r., kiedy do grona rzeszowskich uczelni publicznych dołączyły 2 szkoły prywatne, którymi były Wyższa Szkoła Zarządzania oraz Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania. Jednak najstarszą szkołą prywatną na terenie województwa podkarpackiego jest jednak założona w Przemyślu w 1995 r. Wyższa Szkoła Prawa i Administracji (WSPiA). Ta bardzo dynamicznie rozwijająca się uczelnia utworzyła następnie Wydział Zamiejscowy w Rzeszowie. Obecnie siedziba władz akademickich tej uczelni mieści się w Rzeszowie, a jej nazwa brzmi Wyższa Szkoła Prawa i Administracji Przemyśl-Rzeszów. WSPiA jest jedyną uczelnią niepubliczną na Podkarpaciu, a nawet w Polsce Wschodniej – co więcej, jedną z 16 uczelni niepublicznych w Polsce, która posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

Obecnie na Podkarpaciu funkcjonuje 17 szkół publicznych i niepublicznych, w tym także filii uczelni zlokalizowanych w miastach poza województwem podkarpackim: w Krakowie, Warszawie, Lublinie, Kielcach, Łodzi. Jednak najwięcej studentów kształci się w siedmiu uczelniach publicznych - państwowych zlokalizowanych na terenie woj. podkarpackiego.

Natomiast niezwykle ważny był dzień 1 września 2001 r., to oficjalna data powołania Uniwersytetu Rzeszowskiego, który powstał z połączenia trzech istniejących w Rzeszowie szkół wyższych, tj. Wyższej Szkoły Pedagogicznej, filii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, a także Wydziału Ekonomii Akademii Rolniczej. URz z powodzeniem kontynuuje politykę tych instytucji, jednak w znacznie szerszym zakresie, prowadząc wiele nowych zakładów i kursów. Efektami współpracy międzynarodowej Uczelni jest bardzo owocna wymiana z instytucjami edukacyjnymi, m.in. z Europy Zachodniej i Wschodniej. Uniwersytet Rzeszowski uczestniczy w programach Erasmus, Fundacji Aleksandra Humboldta, DAAD, NATO. URz pełni wiodącą rolę w inicjowaniu i utrzymywaniu badań naukowych, ale także w społecznych i kulturowych kontaktach z ośrodkami akademickimi krajów sąsiadującymi oraz partnerów ze Wspólnoty Europejskiej. Geokulturowe warunki otwierają dla tej Uczelni wiele możliwości współpracy poprzez strukturę Euroregionu Karpackiego, którego wsparcie jest jednym z jej priorytetów, tak aby utrzymać płynność współpracy międzynarodowej i jej opłacalność. URz realizuje także mobilności studentów oraz kadry nauczycielskiej, organizuje także międzynarodowe konferencje naukowe i spotkania eksperckich grup badawczych. Wiele wydziałów URz należy do międzynarodowych stowarzyszeń i organizacji, w tym również studentów, którzy biorą udział w konferencjach organizowanych w różnych częściach Europy, w ramach ELSA lub AEGEE. Uniwersytet realizuje profesjonalne kursy przygotowujące uczniów do nowoczesnego rynku pracy, przygotowuje nauczycieli do nowoczesnego systemu edukacji, w tym systemu edukacji krajów europejskich i oferuje naukę na najwyższym poziomie europejskim. Władze URz promują uznawalność międzynarodowych badań naukowych i propagują umiejętności uczenia się. Uznano, że jedynie w ten sposób można powiększyć bazę wiedzy, podnieść jej ogólny poziom w regionie, przez co przyczynić się do poprawy jakości życia i umożliwić umiejętne wykorzystanie dobrobytu przez lokalne społeczności.

Struktura przestrzenna szkolnictwa wyższego na Podkarpaciu

Niezwykle istotne dla dalszego rozwoju szkolnictwa wyższego na terenie województwa podkarpackiego, oprócz rozwiązań ogólnokrajowych, jest również wpisanie działalności akademickiej do Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020. W dokumencie tym możemy przeczytać, że wiodącą rolę w procesie wzrostu zasobów intelektualnych społeczności regionalnej odgrywa również sieć wyższych uczelni, przygotowujących kadry najwyższej kwalifikowanych pracowników. Tylko odpowiednio wykształcone kadry są w stanie racjonalnie zarządzać i wpływać na wchłanianie innowacji, niezbędnych do racjonalnego sterowania w zakresie kreowania nowoczesnych struktur regionalnych.

W województwie funkcjonuje więc obecnie 17 uczelni, które zlokalizowane na terenie 11 miast i kształci się w nich około 78 tys. studentów. Ośrodki szkolnictwa wyższego obejmują ośrodki akademickie, w których występują szkoły

kształcące na poziomie magisterskim oraz ośrodki wyższego szkolnictwa zawodowego, kształcące na poziomie licencjackim. Ośrodki te charakteryzują się zróżnicowanym potencjałem edukacyjnym. Wskazuje na to wahająca się liczba uczelni od jednej do czterech i liczba studentów od 282 do 47,8 tys. Wśród nich dominujące znaczenie ma ośrodek rzeszowski, gdzie w czterech uczelniach (Uniwersytet Rzeszowski, Politechnika Rzeszowska, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania i Wyższa Szkoła Zarządzania), kształci się 47,8 tys. studentów, którzy stanowią 67,5% ogólnej liczby studentów Podkarpacia. Kolejną pozycję zajmuje Przemyśl, na terenie którego w trzech szkołach wyższych (Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska, Wyższa Szkoła Gospodarcza) kształci się 6,9 tys. studentów, tj. 9,7% ogółu studentów województwa. Te dwa ośrodki akademickie obejmują łącznie 77,1% studentów.

Na terenie kolejnych dziewięciu ośrodków występuje po jednej uczelni wyższej kształcącej na poziomie zawodowym. Łącznie skupiają one 22,9% studentów województwa. Dominującą pozycję wśród nich zajmuje Jarosław, skupiający w jednej szkole (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa – obecnie PWSTE) – 3,5 tys. studentów, czyli 11,6% studentów, a następnie Krosno (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) – 2,6 tys. studentów, Tarnobrzeg (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa) – 1,7 tys. studentów, Tyczyn (1,4 tys. studentów), Stalowa Wola (1,1 tys.) oraz Ropczyce, Sanok, Mielec i Lesko. W ośrodkach tych funkcjonuje jedna filia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Stalowej Woli oraz trzy punkty konsultacyjne: Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie - w Krośnie, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie - w Sanoku i Rzeszowie. Uczelnie łącznie z filiami i punktami konsultacyjnymi kształcą 74,6 tys. studentów.

Zróżnicowany profil edukacyjny poszczególnych uczelni wpływa na odmienne kierunki kształcenia zawodowego. W 2002 r. najpopularniejszym kierunkiem kształcenia w województwie podkarpackim był kierunek ekonomia, na którym studiowało 8 tys. studentów, tj. 11,3% wszystkich studentów w czterech uczelniach: na Uniwersytecie Rzeszowskim, w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli oraz w Wyższej Szkole Gospodarki i Zarządzania w Mielcu. Drugą pozycję zajmował kierunek zarządzanie i marketing, na którym studiowało 7,9 tys. studentów, tj. 11,2% wszystkich studentów w czterech uczelniach: na Politechnice Rzeszowskiej, w Wyższej Szkole Zarządzania w Rzeszowie, na Uniwersytecie Rzeszowskim oraz w Wyższej Szkole Administracji i Zarządzania w Przemyślu. Zbliżona liczba studentów kształciła się na kierunku administracja (7,9 tys.), którzy stanowili 11,1% ogólnej liczby studentów. Występował on w trzech uczelniach: w Uniwersytecie Rzeszowskim, w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz w Wyższej Szkole Administracji i Zarządzania w Przemyślu.

W województwie podkarpackim pracuje 2,5 tys. nauczycieli akademickich. Dominującą grupą są adiunkci i asystenci (1,4 tys.) stanowiący 56,8% nauczycieli akademickich. Profesorowie i docenci stanowią 21,1%, starsi wykładowcy i wykładowcy 20,8%, a lektorzy i instruktorzy 1,3%. Znacząca liczba profesorów pracuje w największych uczelniach województwa. W Uniwersytecie Rzeszowskim

zatrudnionych jest 183 profesorów i docentów, którzy stanowią 34,1% ogółu nauczycieli akademickich, a w Politechnice Rzeszowskiej 103, tj. 19,2% wszystkich, zatem łącznie uczelnie te skupiają 53,3% nauczycieli akademickich w województwie. Spośród prywatnych uczelni największa liczba profesorów i docentów (56) jest zatrudniona w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie; stanowią oni 10,5% wszystkich. W pozostałych uczelniach pracuje 194 profesorów i docentów, tj. 36,2%. Zauważa się, że w strukturze kształcenia analizowanych uczelni największy udział mają oni w Wyższej Szkole Gospodarki i Zarządzania w Mielcu, gdzie stanowią 65,2% wszystkich nauczycieli akademickich. Również w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli oraz Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sanoku stanowią oni ponad 60% nauczycieli akademickich.

Jednakże specyfiką polskiej części Euroregionu Karpackiego, czyli obszaru, który obejmuje województwo podkarpackie jest stosunkowo duża liczba wyższych państwowych szkół zawodowych. Ich utworzenie wynikało z chęci zapewnienia przez władze państwowe dostępu do szkolnictwa wyższego młodzieży z niezamożnych rodzin, której nie stać materialnie na studiowanie w ośrodkach akademickich położonych daleko od miejsca zamieszkania. Ogółem na terenie województwa podkarpackiego powstało 5 takich uczelni.

Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu

Najstarszą i największą PWSZ na Podkarpaciu jest Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Jarosławiu (PWSTE), która na mapie polskich uczelni znajduje się od ponad 15 lat. Uczelnia proponuje swoim studentom kształcenie na 29 specjalnościach w ramach 16 kierunków studiów: bezpieczeństwo wewnętrzne, finanse i rachunkowość, zarządzanie, europeistyka, turystyka i rekreacja, filologia angielska, pedagogika, kosmetologia, Pielęgniarstwo (3-letnie studia licencjackie) oraz budownictwo, elektronika i telekomunikacja, geodezja i kartografia, informatyka, gospodarka przestrzenna (3,5-letnie studia inżynierskie).

W dniu 4 grudnia 2010 r. na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29.10.2010 r. w sprawie zmiany nazw niektórych publicznych uczelni zawodowych (Dz. U. z 2010, Nr 217, poz. 1430) zmieniono nazwę Uczelni z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu na Państwową Wyższą Szkołę Techniczno-Ekonomiczną im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu (PWSTE). W roku 2010 r. Uczelnia ta uzyskała zgodę Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na uruchomienie ciekawych kierunków studiów, jakimi są kosmetologia oraz elektronika i telekomunikacja. Natomiast w 2011 r. wzbogacono ofertę o nowe kierunki, takie, jak: finanse i rachunkowość, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, wychowanie fizyczne, bezpieczeństwo wewnętrzne, zdrowie publiczne oraz gospodarkę przestrzenną.

Instytut Stosunków Międzynarodowych Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r. otrzymał uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku administracja w systemie stacjonarnym (bezpłatnie) i niestacjonarnym. Studia trwają 3 lata (6 semestrów).

Odpowiadając na zapotrzebowanie lokalnych przedsiębiorców zaprzyjaźnionych z Państwową Wyższą Szkołą Techniczno-Ekonomiczną im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu w dniu 8 sierpnia 2013 r. rozpoczęto po raz pierwszy w historii Uczelni rekrutację na studia uzupełniające magisterskie II stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku zarządzanie. Absolwenci studiów II stopnia na kierunku zarządzanie otrzymują tytuł magistra podczas studiów stacjonarnych (bezpłatnych) i niestacjonarnych trwających 4 semestry.

W pięciu Instytutach PWSTE w Jarosławiu: Ekonomii i Zarządzania, Humanistycznym, Ochrony Zdrowia, Stosunków Międzynarodowych i Inżynierii Technicznej kształci się 3.847 studentów, z których 1.447 otrzymuje stypendia. PWSTE stawia przede wszystkim kształcenie dydaktyczne młodzieży, która ma ograniczony bądź utrudniony dostęp do edukacji. Studiowanie jest więc dla nich ogromną szansą na zdobycie nieocenionych kwalifikacji zawodowych, dzięki którym mogą w sposób świadomy kreować swoją przyszłość. Wybierając tę Uczelnię, młodzi ludzie mają możliwość studiowania na najwyższym poziomie. Szkoli się tutaj specjalistów, którzy znajdują zatrudnienie w sektorze gospodarczym, turystycznym, medycznym i budowlanym. Dzięki doskonałej kadrze naukowej z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Politechniki Krakowskiej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i Uniwersytetu Rzeszowskiego studenci uzyskują tutaj profesjonalne wykształcenie.

Z chwilą powołania PWSZ w Jarosławiu w 1998 r., został utworzony Zakład Informatyki. Początkowo na wszystkich specjalnościach zarówno studiów dziennych, jak i niestacjonarnych, realizowano program nauczania dwóch przedmiotów: „Podstawy informatyki” oraz „Informatyka w zarządzaniu”. W miarę przybywania nowych specjalności rozrastał się Zakład Informatyki oraz jego baza dydaktyczna i kadrowa. Początkowo ćwiczenia z przedmiotów informatycznych realizowano w dwóch pracowniach komputerowych wyposażonych w 20 komputerów klasy Pentium. Dzięki zaangażowaniu pracowników Zakładu, powstała Uczelniana Sieć Komputerowa (USK), do której przyłączane były kolejne pracownie oraz stanowiska. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem rynku pracy na wykwalifikowaną kadrę informatyczną zaistniała potrzeba rozszerzenia zakresu kształcenia. PWSZ wystąpiła z wnioskiem do Ministra Edukacji Narodowej o utworzenie nowej specjalności „Informatyka stosowana”. Specjalność „Informatyka stosowana” została utworzona w PWSZ w Jarosławiu z dniem 1.10.2001 r. na mocy rozporządzenia MEN z dnia 13.06.2001 r. (Dz. U. nr 67 poz. 687). Tworzenie nowych specjalności powodowało rozrastanie się struktury Uczelni.

Następstwem tego procesu było powołanie uchwałą Senatu PWSZ z dnia 25.06.2002 r. Instytutu Informatyki, który rozpoczął swą działalność w roku akademickim 2002/2003. W 2005 roku na wniosek Rektora PWSZ w Jarosławiu,

Minister Edukacji Narodowej i Sportu, decyzją z dnia 01.04.2005 r. przyporządkował specjalność zawodową informatyka stosowana do kierunku informatyka. Rok 2006 przyniósł wiele bardzo istotnych zmian w funkcjonowaniu instytutu. Rektor PWSZ w Jarosławiu, w dniu 25.01.2006 r., wydał zarządzenie w sprawie dostosowania profilu kształcenia prowadzonych studiów pierwszego stopnia na kierunku informatyka o specjalności informatyka stosowana do wymagań określonych w standardzie kształcenia dla studiów inżynierskich. W związku z tym, począwszy od roku akademickiego 2006/2007, wprowadzono dla studentów kierunku informatyka, zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, kształcenie na poziomie inżynierskim. W ślad za rozwojem działalności instytutu w sferze dydaktyczno-naukowej, poszły również zmiany organizacyjne. Od roku akademickiego 2007/2008 w Instytucie Informatyki rozpoczęto kształcenie studentów dwóch kierunków technicznych: informatyka oraz geodezja i kartografia.

Strategia rozwoju Uczelni zmierzała do połączenia kierunków technicznych w jednym instytucie. W związku z tym Uchwałą Senatu Nr 1/I/08 z dnia 09.01.2008 r. został utworzony Instytut Inżynierii Technicznej. Do tego instytutu zostały przyporządkowane kierunki: informatyka, geodezja i kartografia oraz budownictwo. Od dnia 02.04.2008 r. stanowisko Dyrektora Instytutu pełni doc. dr Dorota Dejnia.

Instytut Ekonomii i Zarządzania

Historia Instytutu Ekonomii i Zarządzania sięga 1998 r. Struktura Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jarosławiu opierała się wówczas na trzech Instytutach: Rachunkowości i Finansów, Ekonomiki Turystyki i Hotelarstwa oraz Ekonomii i Zarządzania – przekształconym na mocy Uchwały Senatu z 10.12.1999 r. w Instytut Gospodarki Żywnościowej. W ramach Instytutów prowadzone były trzy specjalności zawodowe: ekonomika i organizacja gospodarki żywnościowej (Instytut Gospodarki Żywnościowej), rachunkowość i finanse przedsiębiorstw (Instytut Rachunkowości i Finansów) oraz gospodarka turystyczna i hotelarstwo (Instytut Gospodarki Turystycznej i Hotelarstwa). W 2001 r. zmieniono nazwę Instytutu Rachunkowości i Finansów na Instytut Rachunkowości i Finansów Przedsiębiorstw. W maju 2005 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Państwową Komisję Akredytacyjną we wrześniu 2004 r., przyporządkowało z urzędu specjalności ekonomika i organizacja gospodarki żywnościowej oraz rachunkowość i finanse przedsiębiorstw do kierunku zarządzanie i marketing. Wobec powyższego, Senat PWSZ w Jarosławiu, dwiema uchwałami z 31.05.2005 r., zatwierdził zmianę w dotychczasowej strukturze Uczelni i w miejsce zlikwidowanych Instytutów – Rachunkowości i Finansów Przedsiębiorstw oraz Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw – utworzono Instytut Zarządzania i Marketingu. W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na kształcenie w określonych specjalizacjach,

Instytut Zarządzania i Marketingu stworzył dodatkową ofertę dla studentów – w 2006 r. zatwierdził cztery nowe specjalności: gospodarka przestrzenna, przedsiębiorczość, szacowanie nieruchomości oraz zarządzanie jakością. Decyzją Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w październiku 2006 r. kierunek zarządzanie i marketing przekształcono w zarządzanie.

Od roku akademickiego 2009/2010 studenci mogli wybierać spośród specjalności: przedsiębiorczość i innowacje, zarządzanie nieruchomościami, zarządzanie finansami oraz zarządzanie jakością. W 2008 r. kierunek zarządzanie poddany został ocenie jakości kształcenia. Uchwałą Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej z 19.02.2009 r. kierunek otrzymał pozytywną ocenę na okres sześciu lat. W 2011 r. Instytut Ekonomii i Zarządzania uruchomił kolejne kierunki studiów pierwszego stopnia: finanse i rachunkowość oraz bezpieczeństwo wewnętrzne. Od roku akademickiego 2012/2013 Instytutem Ekonomii i Zarządzania kieruje dr inż. Ryszard Pukała, a jego zastępcami są dr inż. Barbara Kłak oraz dr Jolanta Wojtowicz-Żygadło. Struktura Instytutu oparta jest o cztery Zakłady, zajmujące się działalnością naukowo-dydaktyczną, prowadzące też m.in. badania naukowe związane ze swą specyfiką: Zakład Organizacji i Zarządzania, Zakład Ekonomii i Gospodarki Nieruchomościami, Zakład Zarządzania Bezpieczeństwem Wewnętrznym, Zakład Rachunkowości i Finansów.

Instytut Humanistyczny

Instytut Humanistyczny został utworzony decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28.05.2009 r. jako piąta podstawowa jednostka organizacyjna Uczelni. Prowadzone są tu dwa kierunki kształcenia – filologia i pedagogika. W strukturze Instytutu funkcjonuje również Zakład Nauk Społecznych, powołany do życia 01.12.2009 r. na podstawie Zarządzenia Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Jarosławiu nr 58/2009. Atutem Instytutu Humanistycznego jest doskonała kadra profesorska i doktorska. Wielu wykładowców to uczestnicy lub kierownicy krajowych i zagranicznych programów badawczych, posiadający duży dorobek naukowy. Kadre naukowo-dydaktyczną w latach 2009–2013 tworzyło 9 profesorów, 48 doktorów i 29 magistrów. Instytut Humanistyczny prowadzi działalność dydaktyczną i naukową. Jego wielkim osiągnięciem są organizowane corocznie sympozja oraz międzynarodowe konferencje naukowe.

Ożywioną działalność prowadzą również dwa koła naukowe – Studenckie Koło Pedagogów i Terapeutów oraz Literackie. W międzynarodowej wymianie studentów Erasmus wzięło dotąd udział siedmioro studentów filologii, którzy kontynuowali studia na uczelniach Hiszpanii, Słowacji i Niemiec. W Instytucie działa także chór akademicki „*Appassionato*” pod kierunkiem mgr Lucyny Kozioł, złożony głównie ze studentów pedagogiki i filologii. Chór, który rozpoczął działalność 3.12.2010 r., uświetnia swoimi występami uroczystości i imprezy ogólnouczelniane oraz instytutowe.

Filologia należy do klasycznych kierunków studiów, dających absolwentom szeroką wiedzę humanistyczną oraz wysokie kompetencje językowe. Studiowanie filologii obcej pozwala rozwinąć biegłą znajomość języka, podstawowego narzędzia komunikacji w kontaktach międzynarodowych. W dobie uczestnictwa Polski w Unii Europejskiej, globalizacji życia społecznego i gospodarczego, rosnącej mobilności obywateli i ich kontaktów zawodowych i prywatnych, wzrasta zapotrzebowanie na doskonale wykształconych filologów. Studia filologiczne należą do najpopularniejszych w Polsce, a filologia angielska to obecnie jedna z najbardziej obleganych w Polsce specjalności na kierunkach filologicznych. Ich popularność wynika m.in. z wymogów nowoczesnego rynku pracy, dlatego na studiowanie filologii obcej coraz częściej decydują się nie tylko przyszli nauczyciele czy tłumacze, ale również potencjalni publicyści, literaci, dziennikarze radiowo-telewizyjni, menedżerowie, informatycy oraz politycy. Dodatkową zaletą tutejszych studiów filologicznych jest okoliczność, że oprócz szeregu sprawności retorycznych i biegłej znajomości języka docelowego, oferują też pogłębioną refleksję kulturoznawczą, wspartą na solidnej wiedzy o literaturze, historii i kulturze danego kraju. Tego typu kompetencje okazują się bezcenne w kontaktach międzynarodowych wszelkiego szczebla i dają poczucie wartości intelektualnej.

Natomiast powołanemu w maju 2009 r. Instytutowi Humanistycznemu decyzja MNiSW z 3.09.2009 r. nadawała uprawnienia do prowadzenia studiów I stopnia na kierunku pedagogika. Warto nadmienić, że otwarcie tego kierunku było decyzją wychodzącą naprzeciw zainteresowaniom młodzieży. Pedagogika jest jednym z najchętniej wybieranych przez studentów kierunków na świecie. Składa się na to wiele przyczyn. Integruje ona wiedzę z zakresu różnych nauk humanistycznych, jak filozofia, psychologia, socjologia, łączy je z wiedzą biomedyczną, antropologiczną i polityczną. Wszystkie skupiają się częściowo na kształceniu i wychowaniu człowieka. Pedagogika pozwala na powrót do czasów własnego dzieciństwa, a następnie wchodzenia w dorosłość. Pedagogika w Instytucie Humanistycznym PWSTE w Jarosławiu jest szczególnie wartościową dla studentów o tego rodzaju zainteresowaniach oraz dla środowiska, kontynuowaną zgodnie z ideą Patrona – bł. ks. Bronisława Markiewicza. Atrakcyjność oferty studiowania jest szansą dla młodzieży, która jest zainteresowana pracą w zawodach pomocowych, pedagogicznych, wspomagających i opiekuńczych oraz prewencyjnych. Starannie dobrane specjalności dają młodzieży szansę zatrudnienia i realizacji własnych pasji zawodowych. Wyzwalane u studentów przez wykładowców umiejętności i pasje są dodatkowym atutem ich kompetencji, jako atrakcyjnych na rynku pracy.

W zależności od wybranej specjalności, absolwenci pedagogiki przygotowani są do pracy w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, placówkach pomocy społecznej, instytucjach profilaktyki społecznej i resocjalizacji, ośrodkach pomocy rodzinie, oświatowych instytucjach samorządowych i administracji państwowej, organizacjach pozarządowych, jednostkach policji i straży miejskiej, a także w urzędach jako kuratorzy. We współczesnym świecie, kiedy to dużą rolę pełni kształcenie ustawiczne – absolwenci pedagogiki znakomicie sprawdzają się w działach szkoleniowych firm.

Instytut Ochrony Zdrowia

Kształcenie w specjalności pielęgniarstwo w Państwowej Wyższej Szkole Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu rozpoczęto w roku akademickim 2002/2003, jednak starania o uruchomienie tej specjalności podjęto już w 1998 r. Znaczący wkład w jej powstanie wniosła Zofia Kukła, ówczesna Przewodnicząca Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w Przeworsku. Rozpoczęła ona starania o utworzenie Instytutu Pielęgniarstwa w Jarosławiu, zwracając uwagę na fakt, że uruchomienie studiów pielęgniarstwa jest konieczne ze względu na zapotrzebowanie społeczne, jak i na miejsce kształcenia pielęgniarek w tradycji tego regionu. Wniosek na specjalność pielęgniarstwo opracowała wraz z pracownikami Medycznego Studium Zawodowego w Jarosławiu doc. dr nauk humanistycznych Irena Brukwicka. Warunkami zdobycia uprawnień do prowadzenia studiów było przygotowanie programów nauczania zgodnych ze standardami Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu oraz dyrektywami Unii Europejskiej, posiadanie kadry dydaktycznej oraz warunków lokalowych i wyposażenia w środki dydaktyczne niezbędne do kształcenia. Wynikiem starań na rzecz uruchomienia specjalności była decyzja Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 28.05.2002 r. o nadaniu Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Jarosławiu uprawnień do prowadzenia studiów wyższych w specjalności pielęgniarstwo. Warunkiem koniecznym było również uzyskanie akredytacji wydanej przez Ministra Zdrowia. Pierwszą taką akredytację dla tej specjalności PWSZ w Jarosławiu otrzymała 11.06.2003 r. na okres trzech lat. Decyzją Ministra z 25.04.2005 r., po wcześniejszym złożeniu wniosku do MENiS, przyporządkowano specjalność zawodową pielęgniarstwo do kierunku studiów pielęgniarstwo.

W czerwcu 2005 r. po raz pierwszy 129 osób przystąpiło do egzaminu dyplomowego – praktycznego i teoretycznego. Byli to pierwsi absolwenci po trzyletnim okresie kształcenia, którzy uzyskali tytuł licencjata pielęgniarstwa. Ukończenie programu kształcenia zgodnego ze standardami MNiSW oraz dyrektywami Unii Europejskiej umożliwia podjęcie przez nich starań o zatrudnienie w Polsce, jak również w krajach Unii Europejskiej, bez wymaganego stażu pracy. Od roku akademickiego 2011/2012 w Instytucie Ochrony Zdrowia, oprócz kształcenia na kierunku pielęgniarstwo, realizowane jest kształcenie licencjackie I stopnia na kierunku kosmetologia, co stało się możliwe dzięki decyzji MNiSW z 20.09.2010 r. o nadaniu uprawnień do prowadzenia studiów wyższych licencjackich na tymże kierunku. Od roku akademickiego 2012/2013 Instytut Ochrony Zdrowia uzyskał również uprawnienia do prowadzenia kształcenia na kolejnych, nowych kierunkach – praca socjalna, zdrowie publiczne.

Instytut Stosunków Międzynarodowych

Instytut Stosunków Międzynarodowych PWSTE w Jarosławiu powstał w efekcie licznych zmian w strukturze organizacyjnej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Instytut sięga swymi korzeniami Instytutu Ekonomiki Tu-

rystyki i Hotelarstwa (funkcjonującego od początku istnienia Uczelni), który uchwałą Senatu PWSZ z 10.12.1999 r. zmienił nazwę na Instytut Gospodarki Turystycznej i Hotelarstwa, któremu powierzono prowadzenie specjalności gospodarka turystyczna i hotelarstwo. W październiku 2004 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu dokonało przyporządkowania specjalności do kierunku turystyka i rekreacja. W tej sytuacji Senat PWSZ w Jarosławiu, uchwałami z 31.05.2005 r., zatwierdził zmianę w dotychczasowej strukturze Uczelni i w miejsce zlikwidowanego Instytutu Gospodarki Turystycznej i Hotelarstwa powołał Instytut Turystyki i Rekreacji. Rok akademicki 2007/2008 przyniósł kolejną zmianę w Instytucie. Obok kierunku turystyka i rekreacja powstał nowy – europeistyka. 24.09.2007 r. Instytut Turystyki i Rekreacji przemianowano na Instytut Turystyki. W dniu 26.03.2008 r. Senat PWSZ zwrócił się do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o wydanie decyzji w sprawie zmiany nazwy Instytutu Turystyki na Instytut Stosunków Międzynarodowych. Docelowo Instytut ten miał prowadzić trzy kierunki studiów: turystykę i rekreację, europeistykę oraz przygotowywany kierunek – politologię. Na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 17.07.2008 r. Instytut nabył uprawnienia do prowadzenia kierunku politologia, który jednak, ze względu na niewielkie zainteresowanie kandydatów, nie został aktywowany. 17.11.2010 r. Senat podjął Uchwałę w sprawie utworzenia w Instytucie Stosunków Międzynarodowych nowego kierunku studiów – wychowanie fizyczne, co zaowocowało nabyciem uprawnień do prowadzenia tegoż kierunku na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 20.07.2011 r.

Od 1 października 2012 r. pełnienie obowiązków Dyrektora Instytutu powierzono dr Beacie Petreckiej. Instytut Stosunków Międzynarodowych powstał w odpowiedzi na potrzeby środowiska lokalnego i jest z nim ściśle związany, gdyż kierunek turystyka i rekreacja, kształcący kadry dla jednej z ważniejszych gałęzi gospodarki, wpisuje się w strategię rozwoju województwa podkarpackiego. Ważnym aspektem rozwoju Instytutu jest ścisła współpraca z władzami i mieszkańcami regionu. Równie ważne jest dostosowywanie jego funkcjonowania do przemian kulturowych lokalnego środowiska, wynikających z międzynarodowych uwarunkowań integracji Polski z Unią Europejską. Dostosowanie funkcjonowania Instytutu do standardów akademickich, do oczekiwań mieszkańców regionu oraz aktualnej sytuacji na rynku pracy, spowodowało uruchamianie nowych kierunków kształcenia oraz nawiązywanie współpracy z wiodącymi uczelniami kraju. Instytut kieruje swoją ofertą edukacyjną przede wszystkim do społeczności lokalnej. Głównym jego zadaniem jest tworzenie PWSTE szans na zawodową aktywność dla niezamożnej młodzieży z miejscowości zagrożonych wysokim poziomem bezrobocia.

Aktualnie wiodącym kierunkiem w Instytucie Stosunków Międzynarodowych jest europeistyka. Powstanie tego kierunku stanowiło odpowiedź na oczekiwania mieszkańców regionu. W procesie tworzenia koncepcji kształcenia brali udział interesariusze, wśród których należy wyróżnić przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego w Rzeszowie, Starostwa Powiatu Jarosławskiego, Urzędu Miasta Jarosławia,

Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyśle, Izby Celnej w Przemyśle, organizacji pozarządowych – zapraszani na konferencje i seminaria organizowane przez Instytut. Europeistyka to kierunek dla ludzi otwartych, chcących poszerzać swoje horyzonty, poznawać zwyczaje i języki krajów europejskich, a przede wszystkim dla zwolenników idei integracji europejskiej. Europeistyka to szansa dla młodych, ambitnych osób, które chcą poznać i zrozumieć procesy zachodzące zarówno w naszym kraju, jak i w Europie. Absolwent kierunku europeistyka, dzięki zdobytej w toku studiów wiedzy i umiejętnościom, może z powodzeniem pracować jako specjalista w różnych obszarach administracji publicznej: w samorządowym, państwowym, unijnym, jak również w organizacjach pozarządowych, ośrodkach kulturalnych, środkach masowego przekazu, a także w instytucjach publicznych związanych z obsługą ruchu granicznego.

Ponadto na potrzeby społeczności PWSTE w 2011 r. do użytku studentów i mieszkańców miasta została oddana nowoczesna, w pełni skomputeryzowana Biblioteka. W dalszej kolejności planuje się oddanie Centrum Kultury Akademickiej. Każdy student ma tutaj możliwość rozwijania swoich pasji w kołach naukowych i organizacjach studenckich. Dzięki programowi Erasmus i podpisanym umowom partnerskim z uczelniami w Polsce i za granicą, studenci mogą uczestniczyć w wymianach studenckich i zwiedzać świat. Członkowie Studenckiego Koła Europeistyki mają szansę na odbycie staży w Parlamencie Europejskim. Do dyspozycji studentów oddano nowoczesną i funkcjonalną bazę sportową, boiska do piłki nożnej, koszykówki, siatkówki i tenisa. Doskonale wyposażone: Hala Sportowa, Siłownia, Hala Sportów Walki i Studio Ćwiczeń Rehabilitacyjno-Rekreacyjnych to tylko niektóre z możliwości, które zapewnia swoim studentom PWSTE w Jarosławiu.

Instytut Stosunków Międzynarodowych Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej im. ks. Bronisława Markiewicza w Jarosławiu decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r. otrzymał uprawnienia do prowadzenia studiów pierwszego stopnia na kierunku administracja w systemie stacjonarnym (bezpłatnie) i niestacjonarnym. Studia trwają 3 lata (6 semestrów).

Współpraca ze środowiskiem lokalnym

PWSTE posiada więc szeroką ofertę edukacyjną skierowaną głównie do mieszkańców powiatu jarosławskiego i Podkarpacia. Uczelnia oferuje lokalnej społeczności działalność edukacyjną w postaci studiów stacjonarnych (dzienne), niestacjonarnych (zaocznych) na wielu kierunkach, a także: kursy, konferencje, publikacje i inne akcje jednorazowe. Coroczne juwenalia stanowią bardzo istotny element w programie imprez kulturalnych miasta i okolicy. Dni Otwarte uczelni są okazją do spotkania z młodzieżą szkół ponadgimnazjalnych, gimnazjalnych, podstawowych, a także z dziećmi przedszkolnymi. W Jarosławiu prężnie rozwija się uniwersytet trzeciego wieku, który pozwala na ciągły i permanentny rozwój osób będących już poza wiekiem aktywności zawodowej. Znaczący udział pracowników uczelni w Radzie Miasta Jarosławia (trzech radnych na dwadzieścia

jeden mandatów) jest dowodem wysokiego zaufania społecznego do osób wywodzących się ze środowiska akademickiego. Sam fakt funkcjonowania uczelni stanowi poważny element w budowaniu prestiżu miasta i pełnieniu funkcji instytucji zaufania publicznego. Dużym czynnikiem rozwojowym jest wspomaganie i mobilizowanie elit miasta. Uczelnia prowadzi też szereg akcji wspomagających kształtowanie wizji przyszłego zawodu czy pokazy najnowocześniejszych technologii inżynierskich. Referaty i wystąpienia pracowników uczelni na spotkaniach samorządowych, regionalnych i kulturalnych są szczególnym wyrazem otwartości i chęci współpracy akademickiej społeczności z lokalną społecznością. Na konferencje naukowe zapraszani są przedstawiciele podkarpackich firm, gdzie prezentowane są nowoczesne technologie i trendy rozwojowe kształtujące daną dziedzinę życia gospodarczego. Studium Języków Obcych jest organizatorem wielu otwartych kursów językowych. Uczelnia promuje aktywny tryb życia, promuje aktywność fizyczną poprzez działalność sportową powszechną oraz wyczynową w ramach Akademickiego Związku Sportowego. Studenci są na ogół widoczni w krajobrazie miasta w życiu codziennym oraz w czasie różnych akcji integracyjnych. Taką typową akcją jest tradycyjne święto żaków – Juwenalia. W życiu codziennym studenci są widoczni w czasie różnych zajęć terenowych, na przykład pomiarów geodezyjnych lub wizji lokalnych dla celów planowania przestrzennego. Są też widoczni w kampusie uniwersyteckim, który jest odwiedzany przez mieszkańców miasta jako docelowy obszar rekreacyjny lub jako śródmiejska piesza droga tranzytowa. Kampusy uniwersyteckie są bardzo zadbane, estetyczne i pełne zieleni. Taki obraz tego lokalnego obszaru miasta zwiększa świadomość ekologiczną społeczeństwa. Studenci są szczególnie obserwowani przez młodzież szkolną miasta i pod tym względem powinni tworzyć pozytywne wzorce do naśladowania. Społeczność akademicka jest też odbiorcą imprez kulturalnych i sportowych organizowanych przez miasto.

Podsumowanie

Dla racjonalnego kształtowania się wzrostu społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego w nawiązaniu do reguł informacyjnej fazy rozwoju wiodące znaczenie ma budowanie strategii rozwoju rzeszowskiego ośrodka szkolnictwa wyższego. Założenia mówią, iż obok funkcji edukacyjnych powinien spełniać coraz poważniejszą rolę w kreowanej aglomeracji rzeszowskiej. Dlatego ważnym zagadnieniem jest określenie jego dotychczasowego procesu rozwoju i różnicowania struktury kształcenia, która pozwoli na ocenę obecnych i przyszłych potrzeb w zakresie kadr o najwyższych kwalifikacjach zawodowych. W długim okresie o konkurencyjności regionów decydują czynniki strukturalne i prorozwojowe m.in.: inwestycje i postęp techniczny, rozwój zasobów pracy, oparcie gospodarki w coraz większym stopniu na rozwoju i wykorzystaniu wiedzy, kształtowaniu zdolności twórczych i innowacyjnych, jakość czynnika pracy. W świetle powyższych rozważań można przyjąć, iż proces kształtowania rzeszowskiego ośrodka akademickiego, zwłaszcza po 1989 r., nawiązuje do ogólnych przemian społeczno-

gospodarczych w kraju, które spowodowały zwiększenie zainteresowania studiami wyższymi. Są one dzisiaj postrzegane jako warunek lepszego startu życiowego, zatrudnienia i wyższych zarobków.

W świetle przeprowadzonej analizy procesu kształtowania się szkolnictwa wyższego woj. podkarpackiego na tle Polski Południowo-Wschodniej oraz zmian kierunków kształcenia, nasuwają się pewne przesłanki dla budowy strategii rozwoju województwa. Strategia rozwoju zakłada, że działania edukacyjne przygotowują kadry zawodowe nie tylko do obecnych potrzeb, ale także dla sprostania wyzwaniom w przyszłości. Należy bowiem zaznaczyć, iż kończący obecnie studia absolwent szkoły wyższej w wieku około 24 lat, będzie przez około następne 45-50 lat aktywny zawodowo. Dlatego musimy przyjąć, iż proces kształcenia i zmian kierunków studiów będzie ulegał systematycznym modyfikacjom w nawiązaniu do przyszłych potrzeb, wynikających z wdrażania idei rozwijającego się społeczeństwa informacyjnego, w którym podstawową bazą ekonomiczną będzie nauka.

W świetle przyjętych założeń rozwoju społeczno-gospodarczego, bezwzględnie potrzebne będą w najbliższym czasie zmiany w zakresie kierunków kształcenia, które nawiązywać będą do wymogów regionalnych, ponadregionalnych, krajowych, a także międzynarodowych rynków pracy. Konieczność podniesienia konkurencyjności rolnictwa, tak charakterystycznego dla obszarów Europy Środkowo-Wschodniej, w nawiązaniu do procesu koncentracji i specjalizacji produkcji wymaga przygotowania zawodowego osób zarządzających wielkoobszarowymi gospodarstwami rolnymi. Niezbędne jest także rozwijanie kształcenia informatyków, na których będzie coraz większe zapotrzebowanie na rynku pracy, ze względu na konieczność podnoszenia konkurencyjności poszczególnych podmiotów gospodarczych i instytucji. Wobec postępującej specjalizacji zawodowej należy również przewidzieć rozwój specjalistycznego kształcenia informatycznego dla różnych sektorów działalności gospodarczej, np.: sektora bankowego czy zarządzania sieciami handlowymi. Wobec unowocześnienia procesów zarządzania oraz podniesienia efektywności pracy, zintensyfikowanie kształcenia informatycznego wydaje się konieczne na wszystkich obecnych kierunkach studiów.

Ze względu na potrzeby układów regionalnych i lokalnych dla sprawniejszego funkcjonowania w UE powinny być podejmowane działania na rzecz rozwijania kształcenia obejmującego: elementy prawa w zakresie funkcjonowania układów samorządowych w Polsce i UE, podstawy prawne możliwości starań o dofinansowanie w ramach różnorodnych funduszy europejskich, kierunki związane z europeistyką, kształćące ekonomistów rozumiejących mechanizmy ekonomiczne, którym podlegają struktury europejskie, będące w różnej fazie rozwoju społeczno-gospodarczego, kształcenie specjalistów zajmujących się przestrzennymi procesami wzrostu gospodarczego i integracji europejskiej, zarządzanie wielkoobszarowym gospodarstwem rolnym, wobec konieczności podnoszenia konkurencyjności rolnictwa w wyniku nasilającej się koncentracji ziemi, kierunki w zakresie przetwórstwa płodów rolnych jako podstawę tworzenia kompleksów rolno-przemysłowych, kształcenia specjalistów dla potrzeb wiodących firm oraz małej i średniej przedsiębiorczości.

Ponadto, dla przyspieszenia wkraczania w informacyjną fazę rozwoju ludzkości, wydaje się konieczne zwiększenie procesu informatyzacji dydaktyki akademickiej i upowszechnienie technik multimedialnych jako środków przekazu oraz zintensyfikowanie na wszystkich poziomach kształcenia języków obcych. W nawiązaniu do wzorców europejskich celowe wydaje się dalsze rozwijanie studiów na poziomie licencjatu, który to typ kształcenia powinien stopniowo zastępować dotychczasowe szkoły techniczno-zawodowe. Jest to konieczne, z uwagi na wytworzenie pewnej luki w zakresie zawodów technicznych, które są niezbędne w dalszych procesach restrukturyzacyjnych i kreowania społeczeństwa informacyjnego.

Reasumując należy stwierdzić, że uczelnie wyższe mogą w istotny sposób oddziaływać na rozwój Euroregionu Karpackiego. Dobrym tego przykładem jest woj. podkarpackie, na którego terenie uwidocznił się bardzo duży zasięg szkół wyższych, który objął także mniejsze ośrodki miejskie. Kształt obecnego systemu edukacji na poziomie szkolnictwa wyższego w woj. podkarpackim podobnie jak w skali całej Polski jest skutkiem rozpoczętej w 1989 r. transformacji systemowo-ustrojowej. Format obecnego szkolnictwa wyższego w województwie podkarpackim świadczy również o tym, że dla dużej części młodego pokolenia, które zamieszkuje tą część Euroregionu Karpackiego poszukiwanie kariery, wykształcenia i pracy w rejonie swego zamieszkania stało się atrakcyjne.

Analizując rozwój i obecny stan szkolnictwa wyższego w województwie podkarpackim dostrzec można również pewną prawidłowość. Uczelnie państwowe na tym terenie podobnie jak w skali ogólnopolskiej prowadzą studia głównie o charakterze uniwersyteckim i technicznym, natomiast uczelnie niepaństwowe koncentrują się przede wszystkim na studiach o charakterze ekonomicznym. Inną prawidłowością widoczną również w skali całego Euroregionu Karpackiego jest w odniesieniu do szkolnictwa wyższego, przejście od kształcenia elitarnego do masowego, co stanowi tendencje o charakterze globalizacyjnym.

Literatura:

1. Bonusiak W. (red.) (2010) *Uniwersytet Rzeszowski w latach 2001 – 2008*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
2. Budzyński Z. (2008), *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów.
3. Dąbrowski J. (red.) (2012/2013), *Badania relacji pomiędzy działalnością i rozwojem uczelni a elementami rynku nieruchomości miasta Jarosław*, PWSTE-Jarosław.
4. Lewicki Cz., Wierzbieniec W. (2013), *Jubileusz 15-lecia Alma Mater Jaroslaviensis*, Jarosław.
5. Oczko K. (2001), *Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza 1951 – 2001*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej.
6. Gruchała J. (red.) (2008), *Udana dekada, Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe w Polsce 1998-2008*, Ciechanów-Krosno.